

STORTINGET

Innst. 299 L

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra utdannings- og forskningskomiteen

Prop. 89 L (2018–2019)

Innstilling fra utdannings- og forskningskomiteen om Endringer i universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven (studentombud, trakassering og til- rettelegging)

Til Stortinget

Sammendrag

Kunnskapsdepartementet legger i Prop. 89 L (2018–2019) frem forslag om endringer i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven) og lov 8. juni 2018 nr. 28 om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleloven).

Studentombud

Departementet foreslår å lovfeste studenters tilgang til studentombud ved alle universiteter, høyskoler og fagskoler. I Meld. St. 16 (2016–2017) Kultur for kvalitet i høyere utdanning (Kvalitetsmeldingen) fremhevet regjeringen studentombudene som en uavhengig bistandsinstans. Ordningen har vist seg å være til god nytte for studentene og for institusjonene. Studentombudenes oppdrag er blant annet å hjelpe til med å veilede studentene i forbindelse med klager, å bidra til å løse saker på lavest mulig nivå og å bringe saker frem for institusjonsstyret eller inn i institusjonens kvalitetssikringsarbeid.

Ordningen med studentombud er i dag ikke regulert, hverken i universitets- og høyskoleloven eller i fagskoleloven. I dag er det ti høyere utdanningsinstitusjoner som på eget initiativ har etablert studentombud, og alle disse institusjonene er statlige.

For fagskolesektoren har studentrettighetene de siste årene blitt vesentlig styrket i fagskoleloven. Endringene har medført at fagskolestudentenes rettigheter i hovedsak er like universitets- og høyskolestudentenes rettigheter.

Departementet legger vekt på at institusjonene bør ha stor frihet til å velge løsninger som er tilpasset lokale forhold og behov, og foreslår at institusjonene skal stå fritt til selv å velge organisering av ordningen med studentombud. Dette innebærer blant annet at mindre institusjoner kan samarbeide med andre institusjoner for å etablere og tilby en felles ordning med studentombud. Departementet foreslår at det stilles krav om at alle studenter skal ha tilgang til et studentombud. Det innebærer blant annet at ordningen ikke kan organiseres slik at studentene i praksis får dårlig eller ingen tilgang til ombudet fordi det har ansvar for et for stort antall studenter eller av andre grunner er vanskelig å komme i kontakt med. Kravet om tilgang innebærer ikke et krav om at studentene har fysisk tilgang til studentombudet.

Departementet mener det er en grunnleggende forutsetning for ombudsordningen at ombudene er faglig uavhengige, det vil si at studentombudet ikke kan instrueres i sitt virke. Departementet foreslår å lovfeste at studentombudets oppgave er å gi studenter råd og hjelp i saker knyttet til studiesituasjonen deres. Departementet foreslår ikke å regulere oppgavene ut over dette, fordi dette bør være opp til institusjonene. Videre foreslår departementet at det skal være opp til den enkelte institusjon å fastsette kompetansekrav for studentombudet.

For studenter som vurderer å henvende seg til studentombudet, er det ofte avgjørende at de kan få råd og veiledning uten at opplysninger gis videre. Departementet foreslår derfor at det lovfestes at studentombu-

dene er underlagt forvaltningslovens regler om taushetsplikt.

Departementet foreslår at universiteter, høyskoler og fagskoler som ansetter studentombud, kan velge å ansette ombudet på åremål. Departementet foreslår videre at åremålene kan være på mellom fire og seks år, og at man ikke kan være ansatt i mer enn tolv år sammenhengende.

Regelverket departementet foreslår, er derfor overordnet og er ment å gi et visst handlingsrom. Departementet foreslår derfor en hjemmel til å gi forskrift om studentombud. Den foreslåtte forskriftshjemmelen vil bli brukt dersom det oppstår behov for nasjonal regulering.

Alle høringsinstansene er positive til forslaget om å lovfeste kravet om studentombud. De som har uttalt seg, mener en slik lovfesting vil styrke studentenes rettigheter og sikre dem en bedre studenthverdag. Enkelte høringsinstanser mener at studentombudenes mandat bør være nærmere regulert i lov eller forskrift.

Departementet legger til grunn at kostnadene ved å etablere studentombud vil gi svært begrensede økonomiske og administrative konsekvenser for den enkelte institusjon. Etablering av studentombud må dekkes innenfor universitetenes, høyskolenes og fagskolenes eksisterende budsjettammer.

Trakassering og seksuell trakassering

Departementet foreslår å tydeliggjøre forbudet mot trakassering og seksuell trakassering og utdanningsinstitusjonenes plikt til å forebygge og forhindre slik trakassering ved at dette tas inn i universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven.

I januar 2018 trådte den nye likestillings- og diskrimineringsloven i kraft, jf. lov 16. juni 2017 nr. 51 om likestilling og forbud mot diskriminering (likestillings- og diskrimineringsloven). Et forbud mot trakassering og seksuell trakassering følger av likestillings- og diskrimineringsloven § 13. I bestemmelsen presiseres det at utdanningsinstitusjoner har et ansvar for å forebygge og forhindre trakassering og seksuell trakassering. Selv om plikten til å arbeide forebyggende mot trakassering og seksuell trakassering følger av annet lovverk, mener departementet at en presisering av dette i universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven vil tydeliggjøre disse institusjonenes ansvar og understreke betydningen av forebyggende og forhindre arbeid i høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning.

Departementet viser til at de aller fleste høringsinstansene fra både universitets- og høyskolesektoren og fagskolesektoren har uttrykt seg positivt og støtter forslaget.

Departementet viser til at lovendringen ikke vil medføre endringer i institusjonenes plikter etter gjeldende rett, og forslaget vil dermed ikke medføre nye

økonomiske eller administrative konsekvenser for institusjonene.

Individuell tilrettelegging for studenter med funksjonsnedsettelse og studenter med andre særskilte behov

Departementet viser til at ny likestillings- og diskrimineringslov, som trådte i kraft i januar 2018, gir studenter med funksjonsnedsettelse bedre rettigheter til egnet individuell tilrettelegging enn det som følger av universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven. Etter likestillings- og diskrimineringsloven § 21 har studenter med funksjonsnedsettelse rett til egnet individuell tilrettelegging av lærested, undervisning, læremidler og eksamen, for å sikre likeverdige opplærings- og utdanningsmuligheter.

Retten gjelder «tilrettelegging som ikke innebærer en uforholdsmessig byrde» for den tilretteleggende institusjonen. I denne vurderingen skal det særlig legges vekt på tilretteleggingens effekt for å fjerne barrierer for personer med funksjonsnedsettelse, kostnadene ved tilretteleggingen og virksomhetens ressurser.

Likestillings- og diskrimineringsloven § 21 gjelder studenter med funksjonsnedsettelse. I forarbeidene til denne loven er det uttalt at det må være snakk om en funksjonsnedsettelse av en viss varighet og alvorlighetsgrad for at tilretteleggingsreglene skal gjelde. I gjeldende universitets- og høyskolelov og fagskolelov er også studenter med mer midlertidige utfordringer omfattet av retten til tilrettelegging for studenter som har «særskilte behov». Dette innebærer en rett til tilrettelegging som går lenger enn likestillings- og diskrimineringsloven.

Departementet foreslår å endre universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven slik at bestemmelsene i disse lovene harmonerer bedre med bestemmelsen om tilrettelegging i likestillings- og diskrimineringsloven. Videre foreslår departementet at retten til individuell tilrettelegging på grunnlag av andre særskilte behov videreføres i universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven. Prinsippet om at tilrettelegging ikke kan gå på bekostning av de faglige kravene til studiet, videreføres.

De aller fleste høringsinstansene støtter forslaget om lovendring.

Departementet viser til at selv om lovendringene innebærer en utvidelse av studentenes rettigheter og således kan medføre økte administrative og økonomiske kostnader for utdanningsinstitusjonene, forutsettes det at kostnader knyttet til slik tilrettelegging dekkes innenfor gjeldende budsjettammer.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Martin Henriksen, Nina Sandberg, Torstein Tvedt Solberg og Kristian Torve,

fra Høyre, Kent Gudmundsen, Turid Kristensen, Marianne Synnes og Mathilde Tybring-Gjedde, fra Fremskrittspartiet, Carl I. Hagen og lederen Roy Steffensen, fra Senterpartiet, Marit Arnstad og Marit Knutsdatter Strand, fra Sosialistisk Venstreparti, Mona Fagerås, fra Venstre, Guri Melby, og fra Kristelig Folkeparti, Hans Fredrik Grøvan, viser til regjeringens forslag om endringer i universitets- og høyskoleloven og i fagskoleloven. Universitets- og høyskoleloven er felles for statlige universiteter og høyskoler samt private høyskoler som tilbyr utdanningstilbud som er akkreditert etter loven, eller som har oppnådd institusjonsakkreditering som høyskole eller vitenskapelig høyskole. Fagskoleloven gjelder for akkreditert fagskoleutdanning og fagskolevirksomhet. Regjeringens forslag til endringer i universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven ble sendt på høring 29. august 2018 med høringsfrist 30. november samme år.

Komiteen er gjort kjent med at henvisningene til regnskapsloven i universitets- og høyskoleloven § 8-7 første ledd annet punktum og fagskoleloven § 33 første ledd annet punktum ikke er korrekte, fordi det er gjort endringer i regnskapsloven. Komiteen foreslår derfor å endre disse to bestemmelsene. Endringene er kun tekniske og innebærer ingen endring av rettsstilstanden.

Studentombud

Komiteen støtter lovforslaget om å lovfeste studenters tilgang til studentombud ved alle universiteter, høyskoler og fagskoler og viser til at samtlige høringsinstanser er positive til slik lovfesting. I anmodningsvedtak nr. 520 fra 2018 ba Stortinget regjeringen om å «komme tilbake til Stortinget med et forslag til lovendring som pålegger alle høyere utdanningsinstitusjoner å etablere et studentombud, enten alene eller i samarbeid med andre institusjoner». Det er tverrpolitisk enighet om at ordningen også skal gjelde høyere yrkesfaglig utdanning.

Komiteen vil særlig løfte fram at erfaringene med studentombud er at mange klagesaker blir bedre forberedt, og at studentene opplever å være tryggere og bedre ivaretatt. Studentombudene er en lite byråkratisk ordning som gir studentene et lavterskeltilbud. Dette er ikke minst viktig for at studentene enkelt skal kunne søke råd for eksempel i saker om seksuell trakassering. Komiteen mener ordningen også kan bidra til å redusere frafall og forsinkelse i studiene. På bakgrunn av dette mener komiteen at alle studenter bør sikres tilgang til et studentombud.

Komiteen understreker at studentombudene skal være faglig uavhengige, og at institusjonene står fritt i valg av organisering, så lenge kravet om at alle studenter skal ha tilgang til et studentombud, ivaretas. Ko-

miteen støtter at studentombudene underlegges forvaltningslovens regler om taushetsplikt. Av hensyn til mangfoldet i sektoren mener komiteen det er riktig med overordnede regler som gir institusjonene rom for lokale tilpasninger, men at det også hjemles en adgang for departementet til å gi utfyllende bestemmelser i forskrift dersom det trengs nasjonal regulering.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, mener det er bra at lovfesting av studentombud bidrar til å gi studentene ved private og offentlige utdanningsinstitusjoner bistand og veiledning i forbindelse med klager for å søke å løse saker på lavest mulig nivå. Flertallet mener at ved å gi alle studenter tilgang på et studentombud vil terskelen bli lavere for å melde fra om kritikkverdige forhold som seksuell trakassering eller urettferdig behandling. Flertallet mener at dette bidrar til å forhindre at saker som omhandler seksuell trakassering og urettferdig behandling, faller mellom alle stoler fordi de ikke er egnet for behandling i utdanningsinstitusjonens formelle organer. Flertallet viser til at det har oppstått situasjoner hvor det har vært vanskelig for studenter å melde fra til ansatte eller organer ved institusjonene. Derfor ser flertallet behovet for en uavhengig aktør studentene kan rådføre seg med uten å være bekymret for eventuelle represalier eller negative konsekvenser.

Et annet flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til forslaget om lovfesting av studentombudenes taushetsplikt og mener dette er en nødvendighet for at studentombudet skal kunne utføre sitt virke på en god måte. Dette flertallet viser videre til forslaget om adgang til tilsetning på åremål og mener dette bidrar til og legger til rette for nødvendig fornyelse i dette viktige studentrettede arbeidet. Dette flertallet er fornøyd med at regjeringen Solberg har tatt dette på alvor og nå legger frem et lovforslag som både fagskole-, universitets- og høyskolestudenter vil nytte godt av.

Dette flertallet viser videre til kravet om organisering og mener dette bidrar til å gi alle studenter tilgang, samtidig som det åpner for at de mindre institusjonene gis mulighet for å samarbeide om organiseringen av tjenesten. Dette gir full tilgang for den enkelte student samtidig som det gis en nødvendig fleksibilitet i organiseringen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti understreker at studentombudene, som gir et lavterskeltilbud om juridisk rådgivning og bistand i studiehverdagen, gjør en viktig jobb ved å sikre ivareta-

kelse av studentenes rettigheter. Disse medlemmer mener det er viktig at alle studenter ved fagskoler, høyskoler og universiteter får denne muligheten, ikke kun studenter ved større, offentlige utdanningsinstitusjoner. Disse medlemmer viser til at Norsk studentorganisasjon (NSO) hele tiden har vært en sterk pådriver for at alle studenter skal ha tilgang, og at Organisasjon for norske fagskolestudenter (ONF) også støtter forslaget for fagskolestudenter.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at lovforslaget om studentombud kommer som resultat av et representantforslag fra Arbeiderpartiet, jf. Dokument 8:48 S (2017–2018).

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at mangfoldet av universiteter, høyskoler og fagskole tilsier at utdanningsinstitusjonene også framover tillates lokal tilpasning av organiseringen av studentombudene. Men hensynet til lik tilgang til kompetent, juridisk bistand tilsier at studentombudenes kompetanse, mandat og tilgjengelighet ikke bør variere mye utdanningsinstitusjonene imellom. Disse medlemmer advarer mot at regjeringens forslag er utformet så vagt at institusjonene står fritt til å etablere studentombud som ikke har juridisk kompetanse, ikke har definerte oppgaver og aldri er fysisk tilgjengelige for studentene. Dette vil ikke sikre alle lik tilgang til juridisk bistand til å ivareta rettigheter og plikter som student.

Det er etter disse medlemmers syn hensiktsmessig at det finnes nasjonale føringer for studentombudenes rolle og funksjon, som utdanningsinstitusjonene kan ta utgangspunkt i og eventuelt supplere for å tilpasse sine studenters behov og egenart.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen forskriftsfeste et overordnet, nasjonalt mandat for studentombudene som utdanningsinstitusjonene kan ta utgangspunkt i.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til forslaget om et nasjonalt mandat for studentombudene og mener det er viktig å understreke betydningen av at institusjonene bør få frihet til selv å vektlegge hvilke konkrete oppgaver ombudet skal arbeide med ut over lovfesting av studentombudets oppgaver om å gi råd og hjelp til saker knyttet til studiesituasjonen til studentene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti understreker at Stortingets intensjon med å lovfeste studentombud er at alle studenter skal ha like mulighe-

ter for å få bistand i saker som angår deres rettigheter og plikter. Disse medlemmer vil framheve at denne intensjonen ikke nødvendigvis innfris, gitt at institusjonene selv definerer studentombudets oppgaver og kompetanse.

Disse medlemmer mener det er vesentlig at alle studenter sikres en faglig uavhengig og juridisk kompetent behandling av sin sak eller spørsmål. Studentombudene har juridisk bistand som en hovedoppgave for å ivareta studenters rettigheter og plikter. Alle nåværende studentombud har, så vidt disse medlemmer kjenner til, juridisk kompetanse. Institusjonene har som regel stilt krav om utdanning på mastergradsnivå og juridisk kompetanse, og disse medlemmer mener det vil være problematisk hvis studentombud ikke har et minimum av juridisk kompetanse.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at studentombudene har juridisk kompetanse.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser videre til forslaget om juridisk kompetanse for studentombudene og mener det også her skal være opp til institusjonene selv å bestemme kompetansekrav ut fra de oppgaver man ønsker å tillegge ombudet. Dette gir nødvendig frihet til å finne rett kompetanse.

Det er etter komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstrepartis vurdering også viktig at studentombudene er fysisk tilgjengelige og ikke bare nettressurser. Studentombudene skal være ressurspersoner for studentene og utdanningsinstitusjonene, og det er viktig at både studentene og de ansatte, inkludert ledelsen på institusjonene, vet hvem ombudet er, og hva det gjør. Dette vil også senke terskelen for å ta kontakt og forhåpentligvis gjøre det lettere å ta i bruk studentombudene.

Disse medlemmer vil understreke det uheldige i å åpne for en praksis der studentombudet ikke er fysisk tilgjengelig for alle studenter. Dette kan heve terskelen for at studentenes rettigheter ivaretas. Et åpenbart eksempel er saker som angår seksuell trakassering, der en student som er i en underordnet maktposisjon kan oppleve ekstra usikkerhet og risiko ved å varsle. Det direkte nærværet av et ombud kan i slike tilfelle være vesentlig for å etablere tillit og trygghet. Likestillings- og diskrimineringsombudet anbefaler for eksempel arbeidstakere som trakasseres, om å varsle arbeidsgiver med bistand fra noen en stoler på.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen tydeliggjøre at utdanningsinstitusjonene skal tilrettelegge for at studentombudene også er regelmessig fysisk til stede på studiestedene.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til Innst. 364 S (2016–2017), der Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristelig Folkeparti sikret flertall i komiteen for et forslag om å be regjeringen om å komme tilbake til Stortinget med forslag til en lovendring som pålegger alle høyere utdanningsinstitusjoner å etablere et studentombud, enten alene eller i samarbeid med andre institusjoner. Dette forslaget ble ikke vedtatt av Stortinget fordi Høyre, Fremskrittspartiet og Venstres stemte imot forslaget ved Stortingets behandling av saken. Disse medlemmer er fornøyd med at et forslag om lovfesting av studentombud omsider fremmes for Stortinget, men mener forslaget har klare svakheter, og at det har tatt unødig lang tid for regjeringen å se behovet for et pålegg om studentombud.

Trakassering og seksuell trakassering

Komiteen støtter en tydeliggjøring av forbudet mot, og en presisering av institusjonenes plikt til å forebygge og forhindre trakassering, i universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven. Komiteen viser til at majoriteten av høringsinstansene også støtter dette.

Komiteen viser til forslaget om endringene i universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven om utdanningsinstitusjonenes plikt til å forebygge og forhindre seksuell trakassering. Komiteen merker seg at dette ikke endrer gjeldende rett, men er en tydeliggjøring av plikten som følger av den nye likestillings- og diskrimineringsloven, som igjen stiller klare krav til universiteter og høyskoler.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti støtter lovforslaget, men vil imidlertid understreke at en lovpresisering ikke er tilstrekkelig for å bekjempe trakassering og seksuell trakassering i høyere utdanning samt i samfunnet for øvrig. Dette medlem har merket seg at flere høringsinstanser påpeker dette. Norges Handelshøyskole ber dessuten om at lovforslaget også må inneholde sanksjonsmuligheter. Dette medlem mener regjeringen må prioritere arbeidet mot trakassering og seksuell trakassering høyt, og at de raskt vurderer flere tiltak som støtter opp under institusjonenes arbeid. Alle studenter og ansatte i fagskoler og på universiteter og høyskoler må sikres et skole- og arbeidsmiljø fritt for trakassering og seksuell trakassering.

Dette medlem vil vise til at Sosialistisk Venstreparti har fremmet en rekke forslag i Stortinget det siste året for å styrke arbeidet for å forhindre at mennesker blir utsatt for seksuell trakassering, blant annet ved å foreslå et lavterskeltilbud for håndhevelse av saker om seksuell trakassering, at Likestillings- og diskrimineringsnemnda får myndighet til å gi oppreisning og erstatning i saker om seksuell trakassering, og at forebygging og oppfølging av seksuell trakassering skal tas inn i arbeidsmiljølovens bestemmelse om helse, miljø og sikkerhet (HMS).

Individuell tilrettelegging for studenter med funksjonsnedsettelse og studenter med andre særskilte behov

Komiteen støtter forslaget om lovendring, slik at bestemmelsene i universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven harmonerer med likestillings- og diskrimineringsloven, og at retten til individuell tilrettelegging på grunnlag av andre særskilte behov videreføres i universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven.

Komiteen legger vekt på at lovendringen skal bidra til å sikre studenter med funksjonsnedsettelse og studenter med andre særskilte behov mulighet til å ta høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning på lik linje med andre studenter, å bygge ned samfunnskapte barrierer og å hindre nye. Forslaget til endringer i universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven utvider ikke gruppen studenter som kan få tilrettelegging, men utvider deres rett til å få det overfor institusjonen.

Komiteen viser til at de aller fleste høringsinstansene støtter forslaget.

Komiteen mener studenter med funksjonsnedsettelse bidrar til en merverdi for institusjonene og tilfører institusjonene ressurser i form av mangfoldig menneskelig kapital. Derfor mener komiteen det er positivt at studenter med funksjonsnedsettelse skal sikres likeverdige opplærings- og utdanningsmuligheter.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at endringene i universitets- og høyskoleloven § 4-3 og fagskoleloven § 15 er en følge av regjeringens tidligere forslag til ny likestillings- og diskrimineringslov, og mener at denne lovens tydelighet av rettigheter til studenter og andre med nedsatt funksjonsevne viser at regjeringen fører en offensiv likestillings- og diskrimineringspolitikk.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet støtter forslaget om lovendring. Det må være et mål for utdannings- og kompetansepolitikken å sikre alle tilgang og muligheter. Disse medlemmer viser til tidligere forslag fra Arbeiderpartiet om å utvikle flere tilpassede studietilbud, legge bedre til rette for deltids-

studenter og gjøre utdanningsstøtten mer fleksibel, jf. Dokument 8:234 S (2017–2018)

Disse medlemmer vil særlig framheve institusjonenes ansvar for å sikre at studenter med barn får nødvendig tilrettelegging. Det er ønskelig at flere får barn tidligere, og at dette ikke skal være en barriere mot utdanning. Disse medlemmer vil her trekke fram at Arbeiderpartiet i forbindelse med statsbudsjettet for 2019 foreslo å innføre 12 måneders studiestøtte for studenter med barn samt foreslo finansiering av dette i sitt alternative budsjett.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at lovforslaget fra regjeringen vil bidra til å fjerne barrierer mot utdanning ved å utvide rettighetene til personer med funksjonsnedsettelser på en måte som gjør at flere kan gjennomføre et studium.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener at den foreslåtte harmoniseringen med likestillings- og diskrimineringsloven åpner for en større og mer helhetlig oppfølging for å styrke alle studenters mulighet til likeverdige utdanningstilbud. Disse medlemmer har merket seg at flere av høringsinstansene, blant andre Utdanningsforbundet, problematiserer hvordan formuleringen «uforholdsmessig byrde for utdanningsinstitusjonen» skal forstås, og at kravene til universell tilgjengelighet i forbindelse med individuell tilrettelegging kunne vært fremhevet. Unge funksjonshemmede peker på at dagens rettigheter rundt tilrettelegging ikke innfris. Blant annet peker de på at manglende investeringer i universell utforming betyr at flere tusen nordmenn ikke har likeverdig tilgang til utdanning.

Disse medlemmer mener universitets- og høyskolesektoren har langt igjen for å sikre studenter med særskilte behov den tilrettelegging de har behov for. Disse medlemmer vil understreke at slike behov ikke bare omfatter studenter med synlige fysiske funksjonsnedsettelser. Disse medlemmer er kjent med at mange studenter med lese- og skrivevansker, så vel som andre lærevansker, ikke får den tilrettelegging de har behov for i opplærings situasjonen og ved eksamen. Dette kan ikke bare ivaretas gjennom et lovverk, det må også sikres nok ressurser til at retten oppleves reell i studentenes hverdag, og dette er et ansvar som både regjeringen og universitets- og høyskolesektoren må ta på største alvor.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil for øvrig vise til at Sosialistisk Venstreparti i 2016–2017 fremmet et representantforslag, Dokument 8:26 S (2016–2017), som inneholdt 26 forslag

for et universelt utformet samfunn, blant annet at det utarbeides en handlingsplan for et tilgjengelig Norge i 2025 og et universelt utformet samfunn innen 2035, inkludert en konkret plan for finansiering.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen tydeliggjøre at utdanningsinstitusjonene skal tilrettelegge for at studentombudene også er regelmessig fysisk til stede på studiestedene.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen forskriftsfeste et overordnet, nasjonalt mandat for studentombudene som utdanningsinstitusjonene kan ta utgangspunkt i.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen sikre at studentombudene har juridisk kompetanse.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i universitets- og høyskoleloven og fagskoleloven (studentombud, trakassering og tilrettelegging)

I

I lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler gjøres følgende endringer:

§ 4-3 første ledd skal lyde:

(1) Styret har det overordnede ansvar for studentenes læringsmiljø. Styret skal, i samarbeid med student-samskipnadene, legge forholdene til rette for et godt studiemiljø og arbeide for å bedre studentvelferden på lærestedet. *Styret skal innenfor sitt ansvarsområde arbeide for å forebygge og forhindre trakassering og seksuell trakassering, jf. likestillings- og diskrimineringsloven § 13.*

§ 4-3 femte ledd skal lyde:

(5) *Studenter med funksjonsnedsettelse og studenter med særskilte behov har rett til egnet individuell tilrettelegging av lærested, undervisning, læremidler og eksamen, for å sikre likeverdige opplærings- og utdanningsmuligheter. Retten gjelder tilrettelegging som ikke innebærer en uforholdsmessig byrde for utdanningsinstitusjonen. I denne vurderingen skal det legges særlig vekt på tilretteleggingens effekt for å fjerne barrierer for disse studentene, kostnadene ved tilretteleggingen og institusjonens ressurser. Institusjoner på Svalbard skal så langt det er mulig og rimelig, legge studiesituasjonen til rette for studenter med særskilte behov. Tilretteleggingen må ikke føre til en reduksjon av de faglige krav som stilles i den enkelte utdanningen.*

Ny § 4-17 skal lyde:

§ 4-17 *Studentombud*

(1) Styret skal sørge for at alle studenter har tilgang til et studentombud.

(2) Studentombudet skal gi studenter råd og hjelp i saker knyttet til deres studiesituasjon. Studentombudet kan ikke instrueres i sitt virke. Studentombudet har taushetsplikt, jf. forvaltningsloven §§ 13 til 13 e.

(3) Departementet kan gi nærmere forskrift om studentombud.

§ 6-4 første ledd skal lyde:

(1) Ansettelse på åremål kan benyttes for:

- a) rektor
- b) administrerende direktør
- c) prorektor
- d) leder for avdeling og grunnenhet
- e) *studentombud*
- f) postdoktorstillinger
- g) stipendiater
- h) vitenskapelige assistenter
- i) spesialistkandidater
- j) undervisnings- og forskerstillinger når skapende eller utøvende kunstnerisk kompetanse inngår som et vesentlig element i kompetansekravet
- k) stilling på innstegsvilkår

§ 6-4 tredje ledd første punktum skal lyde:

Åremålsperioden for ansatte nevnt i første ledd bokstavene b, e og j, kan være fire til seks år.

§ 7-8 skal lyde:

§ 7-8 *Rapportering til database for statistikk om høyere utdanning*

(1) Personopplysninger som nevnt i annet og tredje ledd kan behandles i en database for statistikk om høyere utdanning for å legge til rette for å utarbeide statistikk, og å gjennomføre utredninger og forskning, og for

departementets forvaltning og styring av høyere utdanning.

(2) For studenter ved universiteter og høyskoler kan følgende personopplysninger behandles:

- a) fødselsnummer
- b) midlertidig fødselsnummer
- c) navn
- d) statsborgerskap
- e) opplysninger knyttet til utdanning fra universiteter og høyskoler som studieprogresjon og karakterer

(3) For doktorgradskandidater og ansatte ved universiteter og høyskoler kan følgende personopplysninger behandles:

- a) fødselsnummer
- b) midlertidig fødselsnummer
- c) ID-type og ID-nummer
- d) navn
- e) statsborgerskap
- f) opplysninger knyttet til stillingsforhold og finansiering av stillingen

(4) Departementet kan pålegge universiteter og høyskoler å rapportere personopplysninger som nevnt i annet og tredje ledd til databasen for statistikk om høyere utdanning. Innhenting av opplysningene kan skje elektronisk.

(5) Personopplysningene i databasen kan utleveres og sammenstilles til forskning og utredning i samsvar med formålet i første ledd. Opplysningene kan også utleveres til andre departementer og statlige organer som etter personopplysningsloven har adgang til å behandle slike opplysninger.

(6) Departementet er behandlingsansvarlig for databasen. Departementet kan gi forskrift om behandlingen av opplysninger i databasen.

§ 7-9 skal lyde:

§ 7-9 *Forbud mot bruk av klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet*

(1) Studenter og ansatte skal ikke bruke klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet i forbindelse med undervisning eller tilsvarende, inkludert på turer, ekspedisjoner og lignende i tilknytning til utdanningsinstitusjonens undervisning. Forbudet gjelder ikke når bruken av slike plagg er begrunnet i klimatiske, pedagogiske, læringsmessige, helsemessige eller sikkerhetsmessige forhold.

(2) En student som tross skriftlig advarsel har brukt klesplagg som helt eller delvis dekker ansiktet i strid med første ledd, kan bortvises i inntil ett år. Hvis studenten til tross for skriftlig advarsel ikke etterkommer et vedtak om bortvisning, kan studenten utestenges fra utdanningen i inntil ett år. Vedtak om bortvisning kan treffes av rektor eller den rektor bemyndiger. Vedtak om utestengning treffes av styret selv eller institusjonens

klagenemnd. Vedtak om bortvisning eller utestengning kan påklages, jf. § 5-1.

(3) Dersom en ansatt opptrer i strid med forbudet i første ledd, skal den ansatte bes om å fjerne klesplagget. Gjentatte brudd på forbudet kan være grunnlag for oppsigelse.

§ 8-7 første ledd skal lyde:

Private universiteter og høyskoler er regnskapspliktige etter regnskapsloven § 1-2 og etter denne loven. Regnskapslovens unntak for små foretak i § 3-1 *første ledd andre punktum og andre ledd andre punktum*, jf. § 1-6, gjelder ikke for private universiteter og høyskoler.

II

I lov 8. juni 2018 nr. 28 om høyere yrkesfaglig utdanning gjøres følgende endringer:

Ny § 14 a skal lyde:

§ 14 a *Studentombud*

Styret skal sørge for at alle fagskolestudenter har tilgang til et studentombud.

Studentombudet skal gi fagskolestudenter råd og hjelp i saker knyttet til deres studiesituasjon. Studentombudet kan ikke instrueres i sitt virke. Studentombudet har taushetsplikt, jf. forvaltningsloven §§ 13 til 13 e.

Ansettelse på åremål kan benyttes for studentombud. Åremålsperioden kan være fire til seks år. Ingen kan være ansatt på åremål etter denne bestemmelsen i en sammenhengende periode på mer enn tolv år.

Departementet kan gi nærmere forskrift om studentombud.

§ 15 første ledd skal lyde:

Styret har det overordnede ansvaret for studentenes læringsmiljø. Styret skal, i samarbeid med studentorganene, legge forholdene til rette for et godt og inkluderende læringsmiljø. *Styret skal innenfor sitt ansvarsområde arbeide for å forebygge og forhindre trakassering og seksuell trakassering, jf. likestillings- og diskrimineringsloven § 13.*

§ 15 femte ledd skal lyde:

Studenter med funksjonsnedsettelse og studenter med særskilte behov har rett til egnet individuell tilrettelegging av lærested, undervisning, læremidler og eksamen, for å sikre likeverdige opplærings- og utdanningsmuligheter. Retten gjelder tilrettelegging som ikke innebærer en uforholdsmessig byrde for utdanningsinstitusjonen. I denne vurderingen skal det legges særlig vekt på tilretteleggingens effekt for å fjerne barrierer for disse studentene, kostnadene ved tilretteleggingen og institusjonens ressurser. Institusjoner på Svalbard skal, så langt det er mulig og rimelig, legge studiesituasjonen til rette for studenter med særskilte behov. Tilretteleggingen skal ikke føre til en reduksjon av de faglige kravene som stilles i den enkelte utdanningen.

§ 33 første ledd skal lyde:

Private fagskoler er regnskapspliktige etter regnskapsloven § 1-2 og i samsvar med kravet til organisasjonsform etter § 13. Regnskapslovens unntak for små foretak i § 3-1 *første ledd andre punktum og andre ledd andre punktum*, jf. § 1-6, gjelder ikke for private fagskoler.

III

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Oslo, i utdannings- og forskningskomiteen, den 28. mai 2019

Roy Steffensen

leder

Nina Sandberg

ordfører